

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ

АДАМОВ Дмитро Валерійович

УДК 351.824:336.226.12

**ПОДАТКОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ**

Спеціальність 25.00.02 «Механізми державного управління»

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Маріуполь–2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь)

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ТОКАРЕВА Валентина Іванівна,
проректор з науково-педагогічної роботи
Донецького державного університету управління
Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь)

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент
ВАСИЛЬЄВА Наталія Вікторівна,
Національна академія державного управління при
Президентові України (м. Київ),
професор кафедри регіонального управління, місцевого
самоврядування та управління містом;

кандидат наук з державного управління, доцент
ОСАДЧУК Світлана Вікторівна,
Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при
Президентові України (м. Одеса),
доцент кафедри економічної та фінансової політики.

Захист відбудеться *4 грудня 2018 року о 13.00 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.107.01 Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за адресою: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпинського, 58, ауд. 206.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за адресою: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпинського, 58.

Автореферат розіслано *31 жовтня 2018 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.В. Хороших

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ключовим компонентом податкової політики є результативність фінансових взаємин між суб'єктами оподаткування та фіскальними органами щодо матеріального наповнення бюджетів у державі для реалізації соціально-економічної діяльності. Результативність податкового адміністрування, як частини податкової політики, визначається тими механізмами, які приймаються до реалізації для досягнення поставлених у національних та державних стратегіях завдань. Враховуючи цільову різноспрямованість груп зацікавлених суб'єктів та учасників у реалізації податкової політики, значення та результативність державних регуляторів є особливо важливими. Адже вони відіграють вирішальну роль у створенні податкового потенціалу країни. Проте, здебільшого, у них відсутня система управління – цим пріоритетом наділені лише органи державної влади. Безумовно, пріоритети чинного податкового механізму визначаються відповідно до сучасних тенденцій національного та світового господарства. Однак, податковий суверенітет кожної території залишається в центрі податкової політики держави. Спроможність до управління вимагає державних витрат, які фінансуються за рахунок податкових надходжень, що в рамках соціально орієнтованої та демократичної держави будуються на паритеті стимулів та санкцій, переважно у сфері малого бізнесу. В умовах інтеграції соціально-економічної системи України в практику господарювання ЄС, встановлення зазначеного паритету є досить складною задачею.

У сфері державного регулювання дослідження спирається на роботи Г.Атаманчука, Н. Васильєвої, Дж. Гамільтона, С. Еванса, В. Малиновського, Н.Нижник, Д. Кауфмана та ін., в яких закладено теоретико-методологічні засади формування і реалізації державно-управлінських та регуляторних рішень; О. Долгальнової, Ю.Кальниша, Ю.Ковбасюка, В. Токаревої, С. Осадчук та ін. – щодо процесів взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників державного регулювання; В. Воротіної, Т.Говорушко, Д. Ляпіна, С. Реверчука та ін. – в аспекті оцінювання діяльності суб'єктів господарювання, зокрема малого бізнесу. Розбудові практики публічно-приватного партнерства присвячено праці І. Запатріної, М. Згуровського, І. Петрової, А. Стойки, А. Халецької та ін. Проте їх наукові праці здебільшого вирішують питання формування податкової політики загалом, оцінки ефективності податкового адміністрування та публічно-приватного партнерства підприємництва, залишаючи невирішеною проблему впровадження податкового механізму державного регулювання малого бізнесу в умовах децентралізації. Актуальність наведених положень, наявність дискусійних питань і невирішених проблем зумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили її мету, завдання, наукову і практичну значимість одержаних результатів.

Зв'язок роботи з науковими роботами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематики досліджень Донецького державного університету управління: «Фінансовий механізм державного управління економікою України» (номер державної реєстрації 0104U008798, 2015-2018 рр.), в якій автор як виконавець обґрунтував шляхи вдосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу відповідно до економічної інтеграції в європейську та світову спільноти; «Теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування

механізмів державного управління на центральному, галузевому рівнях, в різних сферах суспільного життя» (номер державної реєстрації 0110U002889, 2015-2018 рр.), в якій автор як виконавець надав оцінку значущості публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування основних напрямів і розробка науково-методичних рекомендацій щодо трансформації податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України.

Відповідно до мети дослідження, сформульовані такі задачі:

розкрити сутність податкової політики в межах формально визначених правил економічної поведінки малого бізнесу;

узагальнити дослідження вітчизняних учених щодо суті й особливостей дії податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України;

уточнити концептуальні засади функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку вітчизняного малого бізнесу в умовах кризи;

дослідити поточну практику інституціоналізації вітчизняних процесів розвитку малого бізнесу на основі чинних регуляторних норм;

охарактеризувати результативність дії ринкових регуляторів щодо поточного розвитку малого бізнесу України;

обґрунтувати напрями вдосконалення практики застосування механізму публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу;

визначити специфіку децентралізованого принципу реформування податкової системи на прикладі єдиного податку на основі аналізу податкових надходжень;

виявити доцільність розширення практики моніторингу результативності державного регулювання розвитку малого бізнесу за допомогою аналізу податкових надходжень як інструменту обґрунтування оптимальних податкових рішень.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-методичні засади підвищення результативності податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України.

Методи дослідження. Для реалізації мети та завдань дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні методи. Аналіз та вибір наукової літератури здійснювався за допомогою аналітичного методу. Визначення інститутів малого бізнесу, державного регулювання та податкової політики відбувалося на основі застосування історичного та логічного методів. Емпіричний метод дозволив узагальнити результати державного регулювання й ринкового механізму розвитку малого бізнесу в Україні. Структурно-функціональний метод, компаративний та каузальний аналізи використано для оцінки досвіду публічно-приватного партнерства в розбудові малого бізнесу. Уточнення концептуальних засад функціонування податкового механізму державного регулювання малого бізнесу в умовах кризи здійснено із використанням абстрактно-логічного методу. Системний підхід дав можливість дослідити взаємозв'язок між вітчизняною та закордонною практикою податкового адміністрування, виявити чинники впливу. З-поміж

спеціальних наукових методів застосовано метод статистичного аналізу та класичний метод стохастичного моделювання господарської діяльності для обґрунтування шляхів удосконалення системи моніторингу результативності державного регулювання розвитку малого бізнесу та науково-методичної аргументації наведених пропозицій. Для формулювання висновків було застосовано метод теоретичного узагальнення. Теоретико-методологічною базою дисертації стали законодавчі та нормативно-правові акти України та інших країн, матеріали статистичних досліджень національних і міжнародних організацій.

Наукова новизна одержаних результатів визначається новим вирішенням важливого науково-практичного завдання, що полягає в обґрунтуванні шляхів удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України. Запропоновані в дослідженні висновки та рекомендації надають змогу запровадити прогресивну шкалу оподаткування в межах спрощеної системи на основі аналізу податкових рішень. Зокрема, у дисертації:

вперше:

визначено специфіку децентралізованого принципу реформування податкової системи на прикладі єдиного податку. Це дозволило розширити функції, сформулювати цільові установки доцільності фіскальної децентралізації та принципи оцінки результатів функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу за допомогою аналізу податкових надходжень;

удосконалено:

розуміння сутності податкової політики за допомогою уніфікації трактування малого бізнесу, під яким розуміємо будь-яку підприємницьку діяльність, що супроводжується ризиком, має інноваційні складові перспективного господарювання та спрямована на соціально-економічний розвиток громади, країни, підвищення соціальної відповідальності та бізнес-культури. Це формує ідеологічні й матеріальні підвалини результативного державного регулювання розвитку малого бізнесу на стимулюючих засадах;

підходи до розуміння податкового механізму державного регулювання, який визначено імперативним інструментом реалізації державної політики в межах регуляторної функції та системною сукупністю інституцій, структур, їх послідовних дій, форм, станів і процесів у державі як продукту організованої діяльності з гуманного та результативного співіснування на основі підвищення рівня формалізації практики господарювання в межах держави, податкового клімату і культури;

систему узгодженості основних засад із законодавчими ініціативами удосконалення державної політики щодо розвитку малого бізнесу в контексті публічно-приватних відносин. З метою мінімізації впливу фінансово-економічних ризиків та ресурсних і формальних обмежень мінливої системи оподаткування малого бізнесу запропоновано розширити інфраструктуру його фінансової підтримки;

дістало подальшого розвитку:

напрями вдосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу. Завдяки цьому здійснено уточнення ключових елементів концептуальних засад його функціонування в умовах чинної податкової політики, кризи та особливостей реформування системи державного управління;

порівняльний аналіз регуляторної практики та державної підтримки малого бізнесу в Україні, в імперативному, функціональному та моніторинговому контекстах яких доведено низьку результативність державного управління та обтяжливе державне регулювання в межах спрощеної системи оподаткування;

наукові обґрунтування моніторингу ринкових регуляторів поточного розвитку малого бізнесу України через зростання його ролі у соціально-економічному розвитку країни, на основі чого доведено доцільність збільшення комплексу заходів та формальних норм стимулюючого характеру як вагової складової напрямів, засад, форм і принципів державної політики розвитку вітчизняного підприємництва;

науково-методичні засади підвищення результативності державного регулювання розвитку малого бізнесу (за організаційною та функціональною складовими), в межах чого розширено методику кількісної оцінки результативності вітчизняного податкового механізму реалізації державної політики як інструменту обґрунтування оптимальних податкових рішень.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані при дослідженні теоретичні обґрунтування та практичні результати фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для розвитку публічно-приватних відносин в умовах децентралізації (довідки про впровадження Білопольської міської ради Сумської області №77/02-16 від 27.10.2017 р. та Донецької торгово-промислової палати №12-07/212 від 14.12.2017 р.), забезпечення участі малого бізнесу у формуванні та реалізації державної політики з удосконалення механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в контексті фіскальних відносин (довідка про впровадження Селидівського відділення Покровської ОДПІ №17/06 від 14.02.2018 р.), а також в освітньому процесі Донецького державного університету управління під час викладання дисциплін «Фінансовий аналіз», «Облік і аудит» і «Бухгалтерський облік» та їх методичного забезпечення (довідка про впровадження №02-11/73 від 05.02.2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, у якій основні наукові положення, теоретичні розробки, висновки, пропозиції та рекомендації, зокрема ті, що становлять наукову новизну, отримані та сформульовані автором самостійно і відповідно розкриті у наукових працях. З наукових праць у дисертації використано лише ті ідеї, що отримано за результатами особистого дослідження і які є внеском автора, що відображено у списку опублікованих праць. У друкованих працях, що мають співавтора, автору дисертації належать: порівняльний аналіз інфраструктурних пропозицій із державного регулювання малого бізнесу України [1]; розвинутий науковий підхід щодо реформування податкової політики в країні [2]; аналіз сучасного ринку пропозицій бізнес-проектів та грантів у світі й Україні [4]; оцінка податкового механізму реалізації державної регуляторної політики [14].

Апробація результатів дослідження. Основні положення та ідеї дисертаційної роботи апробовані на міжнародних науково-практичних і міждисциплінарних конференціях, а саме: «Економіко-культурологічне позиціонування України у світовому глобалізованому просторі» (м. Кошице, Словаччина, 2016 р.), «Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток»

(м. Дніпро, 2016 р.), «Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові» (м. Тбілісі, Грузія, 2017 р.), «Україна та ЄС: можливості та перспективи співпраці» (м. Маріуполь, 2017 р.) та «Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку» (м. Маріуполь, 2017 р.); всеукраїнських науково-практичних конференціях «Державне управління в контексті адміністративної реформи» (м. Маріуполь, 2015 р.) та «Фінанси, підприємництво та облік: національні особливості та світові тенденції» (м. Київ, 2018 р.).

Публікації. Результати дисертації відображені в 15 наукових публікаціях, зокрема, 2 колективні монографії, 5 статей – у фахових виданнях з державного управління, 1 – в зарубіжному виданні, надруковано 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,32 д.а., з них 5,17 д.а. належить особисто автору.

Структура роботи і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 3 додатків (на 15 сторінках), 20 рисунків (на 9 сторінках), 43 таблиць (на 30 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 251 сторінку. Список використаних джерел містить 288 найменувань (на 30 сторінках).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні засади податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу» досліджено сутність та особливості податкової політики в державному регулюванні розвитку малого бізнесу; визначено специфіку податкового механізму державного регулювання його розвитку в Україні; розвинуто концептуальні засади функціонування зазначеного механізму в умовах кризи.

Відзначаючи сучасні тенденції соціально-економічного розвитку України та моделей, що впроваджуються у практику державного регулювання за поточних темпів економічного зростання, значення адміністративно-організаційних напрямів і методів державотворення в контексті реалізації податкової політики набуває особливого наукового інтересу. Встановлено, що державне регулювання економікою побудоване на використанні комплексу унікальної щорічної фіскальної політики, відповідно до законодавчо встановлених інструментів бюджетно-податкового і кредитно-грошового адміністрування. Отже, податкова політика органічно входить у загальну систему державного регулювання економіки, виступаючи однією з основних функціональних його систем, що забезпечує реалізацію переважно тактичних і стратегічних державних фінансових рішень.

На основі класифікації етапів генезису та розвитку категорій «податкова політика», «малий бізнес», характеристики еволюції економічних теорій та парадигм державного управління, аналізу й оцінки напрямків взаємодії малого бізнесу й апарату державного управління України визначено залежність практики державного регулювання від еволюції підприємницької активності в суспільстві та, передусім, малого бізнесу. На цій основі уніфіковано трактування категорії малого бізнесу та систематизовано групу чинників, які належать до головних втрачених можливостей у поточній практиці суспільно-економічних відносин.

Відзначаючи механізм як засіб реалізації податкової політики та складову державної регуляторної політики, особливостями податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні визнано податкове адміністрування та податковий менеджмент. Характеризуючи державне регулювання й державну підтримку як елементи державного управління, сформульовано існування двох напрямів реалізації податкового механізму: регулювання й підтримка. Це дозволило дати визначення категорії «механізм державного регулювання» за двома класифікаційними ознаками (як процесу та за суб'єктно-об'єктною складовою) та зафіксувати відсутність моніторингу результативності податкової політики. За результатами систематизації наукових підходів до визначення податкового механізму, з'ясовано такі його складові, як «податкова культура» та «податковий клімат», значущість яких в умовах сталого реформування податкового законодавства наразі знижується. Результати узагальнення специфіки податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні дозволили визначити логіку системи оподаткування малого бізнесу, за якою відбувається реформа, для заохочення його формальності та сталого зростання (рис. 1).

Рис. 1. Логіка системи оподаткування малого бізнесу, за якою відбувається реформа для заохочення його формальності та сталого зростання

Використовуючи зазначену модальність щодо складу державного управління, складено та охарактеризовано концептуальні засади функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу (рис.2). Представлені концептуальні засади містять опцію «Алгоритм трансформації інституту державного управління розвитком малого бізнесу України», яку сформульовано із врахуванням підсумків моніторингу результативності державного управління розвитком малого бізнесу та оптимізації податкової політики в Україні за наступними напрямками.

Рис. 2. Концептуальні засади функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу

Такими напрямками є дозвільна система; спрощення системи ліцензування й процедури створення та ліквідації підприємств; система нагляду; розробка заходів сприяння розвитку малого підприємництва; упровадження заходів щодо прискореного перегляду регуляторних актів органів місцевого самоврядування; форм та схем фінансово-кредитного забезпечення. На основі матеріалу розділу зроблено припущення, що за своєю сутністю існуючий податковий механізм державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні є задовільним і потребує науково-практичного опрацювання щодо пошуку форм та методів удосконалення.

У другому розділі «Особливості інституціоналізації процесів розвитку малого бізнесу в Україні» проведено каузальний аналіз регуляторної практики та державної підтримки малого бізнесу; досліджено стан і тенденції результативності ринкових регуляторів розвитку вітчизняного малого бізнесу; оцінено результативність застосування механізму публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу.

Існуючий в останні роки тренд відносно зниження результативності реалізації засад державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності мав би змінитися на інший – ринкові засади врівноваження нестабільних ситуацій або бізнесових конфліктів. Але наразі класичні норми кейнсіанства, як і норми неокласицизму, не використовуються у поточній фінансово-господарській діяльності всіх суб'єктів у будь-якій державі. Формальні норми регуляторної політики профільних державних інституцій щодо розвитку малого бізнесу в Україні реалізуються у вигляді системних пропозицій до законодавчої інституції та Уряду стосовно актуальних напрямів та заходів, а саме у сферах: регуляторної, податкової та митної, кредитної, експортної та освітньої політик. Аналіз чинних державних і національних програм і стратегій дозволив встановити стратегічні напрями удосконалення державного управління Урядом України, до яких віднесено: формування сприятливого середовища для малого бізнесу, доступ малого бізнесу до фінансування, податкове адміністрування для малого бізнесу, підвищення підприємницької культури та навчання підприємництву, сприяння експорту малого бізнесу, підсилення інноваційного потенціалу. Однак, соціально-економічна результативність функціонування малого бізнесу дає підстави для детального аналізу виявленого тренду зростання податкового навантаження (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка розвитку малого бізнесу (далі – МБ) в Україні у 2010-2016 рр.

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Кількість малого підприємництва, од.	2162004	1679902	1578879	1702201	1915046	1958385	1850034
Кількість малих підприємств, од.	357241	354283	344048	373809	324598	327814	291154
Виторг малого підпр-ва, млн. грн.	779197,8	807777,0	916287,2	933717,7	981300,1	1318974,1	1651982,0
Виторг малих підприємств, млн. грн.	568267,1	607782,4	672653,4	670258,5	705000,5	937112,8	1177385,2
Виторг на 1 суб'єкта малого підприємництва, млн. грн.	0,360405	0,480848	0,58034	0,548536	0,512416	0,673501	0,892947
Виторг на 1 підприємство МБ, млн.грн.	1,590711	1,715528	1,955115	1,793051	2,171919	2,858672	4,043857

Складено та розраховано автором за даними Державної служби статистики

Встановлено, що нині в Україні спостерігається тенденція до зменшення як кількісних, так і якісних показників, що свідчить про існування проблем у результатах та процесах функціонування малого бізнесу. Встановлено також зменшення кількості регуляторних державних інституцій у сфері підприємництва. Якісні зміни відбулися через ліквідацію такого завдання, як «сприяння формуванню системи фінансово-кредитної, консультаційної та інформаційної підтримки підприємництва». Це позначилося на результативності реалізації програм державної підтримки малого бізнесу та фактичній ліквідації інфраструктури фінансово-кредитної підтримки державними структурами. Аналіз частоти зміни імперативних норм особливостей функціонування малого бізнесу негативно позначилося на реалізації й оновленні регуляторних норм із розвитку малого бізнесу, що дозволило зробити певні припущення й висновки щодо доцільності запровадження

податкового законодавства, заснованого на інших, відомих у світі, моделях податкового адміністрування. Обтяжливе державне регулювання створює значні проблеми для малого бізнесу. Ключовими перешкодами для розвитку малого бізнесу визнано економічні чинники, які зумовлені недосконалістю державної регуляторної політики, непрозорістю публічно-приватних відносин, відсутністю сприятливого інвестиційного клімату в країні. Тим не менш, аналіз результативності ринкових регуляторів розвитку вітчизняного малого бізнесу дозволив виявити наступний тренд його участі у формуванні державних фінансів України (табл. 2).

Таблиця 2

Участь малого бізнесу в формуванні державних фінансів України

Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Доходи Державного бюджету (далі-ДБ), млн. грн.	240615,2	314616,9	346054,0	339180,3	357084,2	534694,8	616274,8
Частка малого бізнесу в доходах ДБ, %	0,79	0,63	1,39	1,96	2,07	2,05	2,79
Надходження єдиного податку (далі – ЄП), млрд. грн.	1,9	1,99	4,8	6,64	7,4	10,98	17,17
Частка ЄП в доходах місцевих бюджетів, %, у т.ч.	1,2	1,1	2,14	3,0	3,2	3,7	4,69
від фізичних осіб	0,47	0,66	1,6	2,21	2,34	2,95	3,79
від юридичних осіб	0,5	0,44	0,54	0,79	0,87	0,75	0,9

Складено й розраховано автором за даними Державної казначейської служби України

На цьому тлі, коли саме малий бізнес формує підґрунтя до активізації грошового обігу, бізнесові прагнення підприємницьки налаштованих людей зменшуються. Виявлено, що основними чинниками, які спричинили такі підприємницькі настрої, є тривала криза, зміна суспільної формації та орієнтація на економіку більш стабільну з правової точки зору. Моніторинг ринкових пропозицій щодо інфраструктури, передовсім фінансово-кредитної підтримки, дозволив встановити стан «зрілості» та очікування стимулюючих норм, врегульованих законодавчо в умовах обраного Україною вектору євроінтеграції. Дослідивши поточну практику використання механізму публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу, виявлено стратегічну доцільність подальшої лібералізації системи державного регулювання господарської діяльності та публічно-приватних відносин, яку декларує Уряд України, та розширення поля дії зазначеного механізму. Однак, результати аналізу механізму публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу дозволили дати задовільну оцінку його існування. Відповідно, наведено пропозиції щодо узгодженості основних засад із законодавчими ініціативами удосконалення державної політики щодо розвитку малого бізнесу в контексті публічно-приватних відносин. Ними є проведення інституціональних перетворень з координації дій громадських інститутів щодо забезпечення сталого розвитку малого бізнесу, формування системи управління сталим розвитком економіки, розробка державних заходів підтримки розвитку високотехнологічних і конкурентоспроможних базових виробництв, формування сприятливого інвестиційного клімату, активна соціальна політика малого бізнесу.

Загалом, матеріалом розділу доведено, що за результатами власного функціонування, існуючий податковий механізм державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні є низько результативним та потребує подальшого науково-практичного опрацювання для визначення шляхів удосконалення.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні» запропоновано децентралізований принцип реформування податкової системи на прикладі єдиного податку; систематизовано науково-методичні засади підвищення результативності державного регулювання розвитку малого бізнесу; обґрунтовано доцільність застосування податкового механізму державного регулювання як інструменту досягнення оптимальних податкових рішень.

Виявлено, що упродовж минулих років в Україні відбувалося становлення інституту єдиного податку як основи для розвитку децентралізованого принципу функціонування податкової системи. Він зазнав змін у важелях та супроводжувальних процесах, суб'єктах і місці у податковій системі країни. Не маючи вітчизняної практики децентралізації, децентралізований підхід був використаний під час пошуку місця єдиного податку в системі державного регулювання й підтримки розвитку малого бізнесу. Саме на основі єдиного податку визначено доцільність вибудовування податкової системи на принципах децентралізації. Встановлено, що податковий механізм державного регулювання несе у собі особливу роль щодо формування сприятливого бізнес-клімату. Аргументовано, що оцінку результативності державного регулювання за різними напрямками його реалізації доцільно проводити, спираючись на системний підхід, враховуючи базові характеристики державного управління та керованої системи – місцевих органів державної влади й управління. Відповідно, в Україні встановлена необхідність:

розширення функцій податкової системи України на алокативну та інтегративну; формалізації цільових установок доцільності децентралізації при використанні публічних ресурсів; очікуваних ефектів із підвищення ефективності публічного сектору, темпів економічного зростання та зниження міжтериторіальної нерівності з функціонування малого бізнесу;

достатньої кількості аргументів для формування політичної волі та акумуляції політичних ресурсів щодо розв'язання поточного дисбалансу; ризиків щодо міжтериторіальної асиметрії чистих фіскальних вигід; умов для впровадження оптимальної фінансової (у т.ч. фіскальної) децентралізації в Україні.

Тому, згрупувавши підходи до удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в інституціональний, біхевіористичний та когнітивно-інерційний, а також виявивши, відповідно до використаних підходів, недоліки у схемах організаційної, інструментальної та формальної складових реалізації податкової політики, обґрунтовано доцільність моніторингу результативності податкової політики функціонування податкового механізму державного регулювання господарської діяльності за допомогою аналізу податкових надходжень. Він враховує логіку податкового адміністрування й податкового менеджменту, що передбачає залежність остаточного рівня оподаткування від конкретного податку, який призводить до цінових змін та змін в

економічній поведінці споживачів та підприємств. Відповідно до цього, використовуючи раніше наведені статистичні дані, визначено індикатори податкового механізму економічної групи, на базі яких запропоновано формувати національну методика аналізу податкових надходжень та перспективну податкову політику пріоритетно прогресивного типу. Це дозволило сформулювати умови й принципи оцінки результативності функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу із врахуванням специфіки суб'єкта й об'єкта управління. На основі зазначеного, основними принципами оцінки результативності функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні є: моніторинг протягом усього життєвого циклу; моделювання грошових потоків; принцип позитивності та максимуму результатів на основі очікуваних величин; урахування чинника часу; практична орієнтація на майбутні витрати й надходження; облік наслідків реалізації прикладної конструкції податкового механізму за порівняльними ознаками; урахування наявності різних учасників проекту; багатоетапність оцінки; урахування впливу інфляції; облік впливу невизначеності й систематичних ризиків; оцінка вигод та втрат від податкових надходжень на основі показника потоку грошових коштів, а не чистого прибутку.

Використаний у роботі науковий підхід щодо реформування податкової політики в Україні дозволив акцентувати увагу на значенні податкового клімату та податкової культури при реалізації вітчизняної податкової політики, підвищення рівня яких позитивно позначиться на соціально-економічних макропоказниках. Здебільшого, прогресивна податкова система також є механізмом вирішення економічної нерівності в суспільстві. Для об'єктивного моніторингу впливу податкової системи на суспільство запропоновано враховувати як розподіл сплачених податків, так і розподіл вигід, отриманих від податкових надходжень (рис. 3).

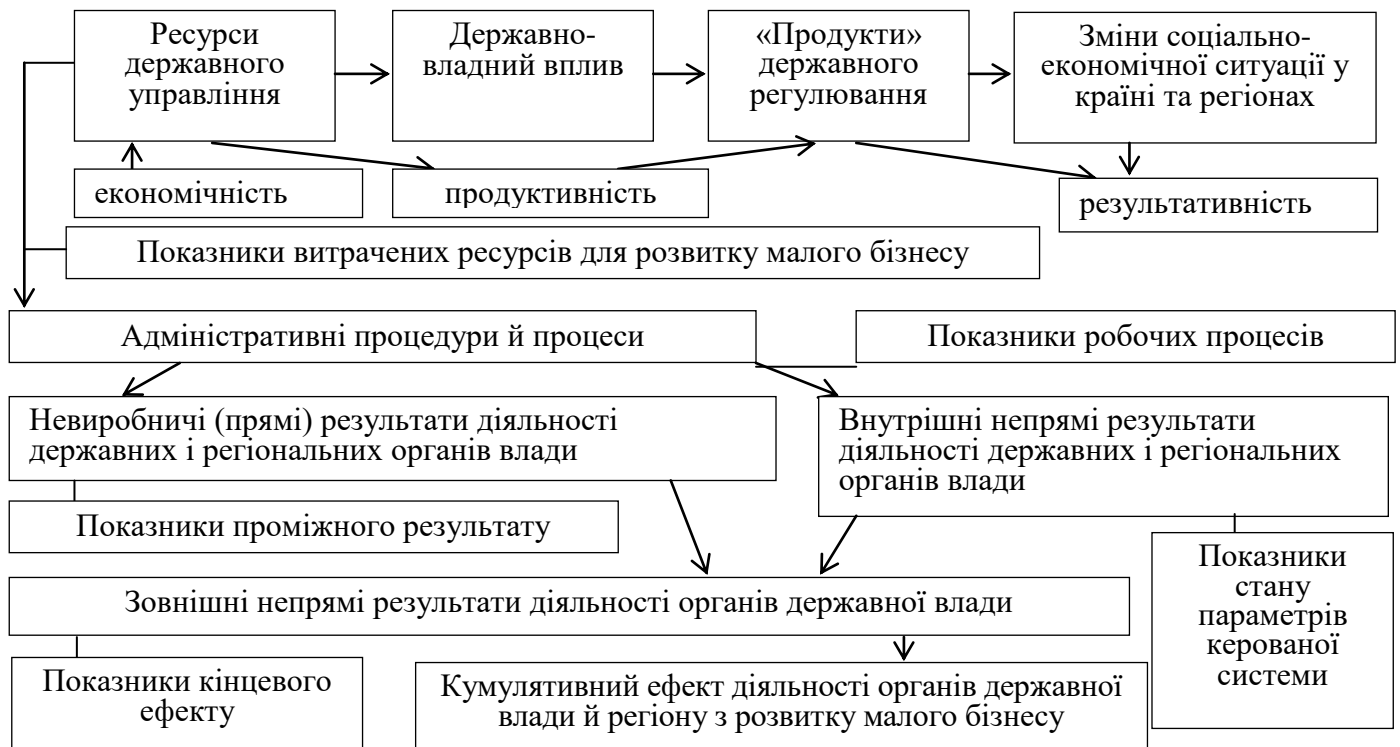

Рис. 3. Результативність державного регулювання розвитку малого бізнесу

Якщо переваги державних програм щодо розвитку малого бізнесу, які фінансуються за рахунок оподаткування, переважно приносять користь підприємцям, тоді як інші суб'єкти господарювання з високим рівнем доходу сплачують більшість податків, то податкова система ефективно функціонує як механізм трансферу. Збільшення прогресивності податкової системи або зміна розподілу благ дозволяє збільшити перерозподіл економічних ресурсів. Визнаючи, що переваги державних видатків не розподіляються рівномірно у суспільстві, економічним аргументом для введення в Україні прогресивної податкової системи є психологія економічної поведінки малого бізнесу, яку доцільно враховувати при плануванні державних видатків на його розвиток, поточний рівень державних доходів зі щорічно зменшуваним економічним впливом та результатами від дії фіскальних органів.

Загальна характеристика поточної прикладної конструкції податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу 2015 р. з точки зору можливості використання результатів аналізу емпіричних даних для середньострокового прогнозування дозволила дійти висновків про некоректність використання абсолютних результатів реалізації податкової політики у проекції подальшого державного регулювання щодо функціонування малого бізнесу за аналогічною структурою. Тому, з метою удосконалення поточного податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу запропоновано прикладну конструкцію, яка заснована на аналізі податкових надходжень.

Зазначені та обґрунтовані пропозиції не суперечать висновкам, викладеним у Глобальному дослідженні Світового банку та PricewaterhouseCoopers. За базовий для моделювання рік взято 2015 р. Важливим досягненням України у 2015 р. є певна макроекономічна стабілізація, яка стала можливою завдяки позитивним змінам у фінансовій системі. Зокрема, стабілізовано обмінний курс гривні, врегульовано платіжний баланс, збільшені валютні резерви НБУ, оздоровлено банківську систему країни та у спрощеній системі оподаткування редакції 2015 р. передбачена підвищена ставка єдиного податку. За рахунок її підвищення та збільшення кількості суб'єктів господарювання (на 50943 од.), у 2015 р. розмір сплаченого єдиного податку зріс на 3,57 млрд. грн. порівняно із 2014 р. Виходячи із пропозицій щодо очікуваного розміру єдиного податку та, в цілому, мінімальної суми сплачених підприємництвом податків у 2015 р. досягнуто в межах імітаційного моделювання за рахунок використання прогресивної шкали оподаткування (табл.3).

Пропонована ставка податку в кожній групі вибірки є сама по собі також у складі групи ефективною ставкою із прогресивним шкалюванням. У даному разі витримується стимулююча складова податкової політики при незмінності податкових регуляторів. Проте найліпший результат досягнуто за рахунок позитивного результату від дії трьох чинників: зростання курсу євро, зростання виторгу та рівня інфляції у 2015 р. за рівного підходу в проміжку 2013-2015 рр.

Проведене дослідження окреслило питання існування проблеми функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу, розв'язання якого запропоновано із застосуванням методів кількісного аналізу, що дозволило визначити причинно-наслідкові зв'язки між явищами соціально-економічного життя України.

Таблиця 3

Пропонована прикладна конструкція податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в складі підприємництва у 2013-2015 рр.

Показники	2013	2014	2015	Пропонована ставка податку	2013	2014	2015	Ефективна ставка
	Фактичні дані, роки				Розраховані дані, роки			
Виторг підприємств, групування за обсягом реалізованої продукції, млн. грн.:								
до 1 млн. євро	317590,9	366601,8	507446	2% виторгу	6351,818	7332,036	10148,92	2,0000
від 1 до 2 млн. євро	164218	186883	244356,5	10% виторгу	16420,9296	18686,7928	24433,6284	9,9993
від 2 до 5 млн. євро	283597,6	310862,6	419513,1	15% виторгу	42537,6816	46625,9988	62922,4164	14,9990
від 5 до 10 млн. євро	263333,5	286859,5	395945,5	21% виторгу	55294,8126	60231,4518	83136,4254	20,9972
Єдиний податок, млн. грн.	6 640,52	7 413,25	10 975,09	-	6351,818	7332,036	10148,92	-
Загальна мінімальна сума сплачених підприємництвом податків, млн. грн.	141643,39	141755,97	142724,28	-	120605,242	132876,279	180641,39	-
Курс 1 євро (станом на 02.12.)	10,88 грн.	18,84 грн.	25,27 грн.	-	-	-	-	-
Індекс інфляції	100,5	124,9	143,3	Єдиний податок, млн. грн. із врахуванням інфляції	6320,217	5870,325	7082,289	

Реалізація удосконаленого механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу можлива як результат визначення виконавчими органами, у т.ч. фіскальною службою, причинно-наслідкових зв'язків між явищами економічного життя в аспекті наповнення централізованих фондів фінансових ресурсів податковими надходженнями.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальне наукове завдання щодо розробки теоретичних положень та практичних рекомендацій із трансформації податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України. Узагальнення отриманих у процесі дослідження результатів дає змогу сформулювати висновки, що мають теоретичне і практичне значення, а саме:

1. Систематизовані в роботі пропозиції науково-методичного змісту дозволять конструктивніше планувати й реалізовувати бюджетні плани в країні на засадах децентралізації. Результати емпіричних досліджень мають на меті сформувати оптимальне податкове адміністрування в межах спрощеної системи оподаткування, а також покращити обізнаність стейкхолдерів, роль яких є важливою для оцінки податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в умовах фінансової (у т.ч. фіскальної) децентралізації.

2. Розкрито сутність податкової політики в межах формально визначених правил економічної поведінки малого бізнесу. Визначено, що державне регулювання економікою побудоване на використанні нестабільної фіскальної політики, відповідно до законодавчо встановлених інструментів бюджетно-податкового і кредитно-грошового адміністрування. Окреслено наявність проблеми ефективної податкової політики, яка б унеможливила існування неформальних господарських відносин. Розв'язання її у найближчій перспективі дозволило б збільшити податкові надходження. Зрештою, вплив податкової політики держави позначається на результативності малого бізнесу. Тому, на основі охарактеризованих парадигм державного регулювання економікою, уніфіковано трактування категорії «малий бізнес».

3. Удосконалено підходи до розуміння механізму державного регулювання, який визначено: імперативним інструментом реалізації державної політики органами виконавчої влади через дію регуляторної функції (як процес); системною сукупністю інституцій, структур, послідовних дій, форм, станів і процесів у державі як продукту організованої людської діяльності з метою гуманного та ефективного співіснування на основі формалізації суспільної практики в межах держави (за суб'єктно-об'єктною складовою), та виявлено складові поточного податкового механізму «податковий клімат» і «податкова культура», вплив яких зростає в межах сталої практики оптимізації податкового законодавства. Зважаючи на складність структури управління, в дисертації систематизовані та охарактеризовані ключові елементи державного регулювання економіки, що дозволило адаптувати його до податкового адміністрування малого бізнесу.

4. Науково обґрунтовано шляхи удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України. Систематизовано й охарактеризовано концептуальну модель поточного механізму державного управління та визначено місце податкового механізму в ньому. Це дозволило, за рахунок уточнення концептуальних засад функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку вітчизняного малого бізнесу в умовах кризи, визначити напрями його вдосконалення. Доведено необхідність обрахунку інтегрованої оцінки підприємницької спроможності бізнесу, яка є більш досконалою за чинну систему моніторингу результативності функціонування малого бізнесу за низкою критеріїв.

5. Встановлено незмінність схеми спрощеної системи оподаткування в Україні. Проведений порівняльний аналіз регуляторної практики та державної підтримки малого бізнесу в Україні дозволив довести низьку результативність поточного державного управління та обтяжливе державне регулювання. Визнаючи за пріоритет стратегічні напрями удосконалення державного управління (сприятливе середовище для малого бізнесу, його доступ до фінансування, податкове адміністрування, підприємницька культура, сприяння експорту, підсилення інноваційного потенціалу), визначено неможливість досягнення планових показників за чинної системи державного регулювання й підтримки малого бізнесу. Окрім цього, зафіксовано безсистемність оцінки ефективності податкового контролю фіскальними органами.

6. Доведено доцільність збільшення комплексу заходів та формальних норм стимулюючого характеру як вагомої складової напрямів, засад, форм і принципів державної політики розвитку підприємництва. Це дозволить підвищити дію ринкових регуляторів моніторингу розвитку малого бізнесу України через продовження практики зростання його ролі у соціально-економічному розвитку країни. Компаративний аналіз результативності дії ринкових регуляторів здійснено на основі дослідження результативності роботи мережі інституціональних суб'єктів інфраструктурної підтримки. У даному разі практичними формами ринкового механізму заявлено: фінансування, інвестування, кредитування та самоорганізацію. Відповідно, проведено порівняння фінансово-кредитного забезпечення розвитку малого бізнесу в Україні за групами суб'єктів та досліджено результативність інституту малого бізнесу в розбудові ринкової економіки України, систематизовані причини уповільнення процесів розвитку.

7. Встановлено лібералізацію системи державного регулювання господарської діяльності та публічно-приватних відносин у недосконалій поточній концептуальній моделі податкового механізму державного регулювання. За допомогою обґрунтування напрямів вдосконалення практики застосування механізму публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу охарактеризовано систему узгодженості основних засад із законодавчими ініціативами покращення державної політики щодо розвитку малого бізнесу в контексті публічно-приватних відносин на основі моніторингу фінансово-економічних ризиків та ресурсних і формальних обмежень через щорічні зміни системи та практики оподаткування малого бізнесу.

8. Визначено специфіку дотримання децентралізованого принципу реформування податкової системи на прикладі єдиного податку. Обґрунтовано доцільність врахування алокативної та інтегративної функцій податкової політики в умовах децентралізації. Визначено наявність цільових установок децентралізації при використанні публічних ресурсів, що дозволило: встановити очікувані ефекти з підвищення результативності публічного сектору, темпів економічного зростання та зниження міжтериторіальної нерівності в рівнях існування середнього класу та функціонування малого бізнесу; систематизувати аргументи для формулювання політичної волі й акумуляції ресурсів щодо розв'язання поточного дисбалансу та мінімізації ризиків щодо міжтериторіальної асиметрії чистих фіскальних вигід, умов для впровадження оптимальної фінансової (у т.ч. фіскальної) децентралізації в Україні.

9. Запропоновано науково-методичні засади трансформації державного регулювання розвитку малого бізнесу (за організаційною та функціональною складовими). Формалізація оптимізаційної моделі щодо удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу дозволила розширити методичку кількісної оцінки результативності вітчизняного податкового механізму реалізації державної політики як інструменту обґрунтування оптимальних податкових рішень на основі аналізу податкових надходжень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Токарева В.І., **Адамов Д.В.** Проблеми державного управління та ринкового механізму в системі розвитку малого бізнесу України. *Трансформаційні процеси економіки та управління: монографія* / за заг. ред. О.В. Балуєвої; Донецький державний університет управління. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2017. С. 124–140 (0,8 д.а.).

Особистий внесок: проведено компаративний аналіз інфраструктурних пропозицій щодо регулювання й підтримки малого бізнесу України (0,4 д.а.).

2. Tokareva V., **Adamov D.** Scientific approach to tax policy reform in Ukraine. *Sustainable Development Goals of Ukraine*. London, 2017. P. 22–43 (1,2 д.а.).

Особистий внесок: оновлено науковий підхід щодо реформування податкової політики в Україні в сучасних умовах державної регуляторної політики (0,6 д.а.).

3. Адамов Д.В. Сутність та значення податкового механізму в розбудові теорії державного управління. *Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління*. Маріуполь. 2015. №1(69). С. 149–155 (0,5 д.а.).

4. Токарева В.І., **Адамов Д.В.** Фінансово-кредитне забезпечення розвитку суб'єктів малого бізнесу. *Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління*. Маріуполь. 2016. №1(70). С. 12–17 (0,3 д.а.).

Особистий внесок: проведено аналіз та дано оцінку сучасному ринку пропозицій бізнес-проектів та грантів у світі та Україні (0,15 д.а.).

5. Adamov D. The problems of small business in Ukraine under the applicable rules of public administration. *Evropsky casopis ekonomiky a management*. Praha, 2016. Svazek 2. 6 vydani. P. 14–20 (0,6 д.а.).

6. Адамов Д.В. Результативність державних та ринкових регуляторів розвитку вітчизняного малого бізнесу України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. №4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=1068> (0,7 д.а.) (дата звернення: 10.04.2018).

7. Адамов Д.В. Шляхи удосконалення податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №22. С. 91–96 (0,8 д.а.).

8. Адамов Д.В. Децентралізований принцип податкової системи: стан та перспективи розвитку інституту єдиного податку. *Аспекти публічного управління*. 2018. Том 6. №4. С. 32–38 (0,7 д.а.).

Матеріали наукових конференцій та інші друковані праці

9. Адамов Д.В. Удосконалення податкового механізму в умовах адміністративної реформи. *Державне управління в контексті адміністративної реформи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Маріуполь, 17-18 грудня 2015 р.). Маріуполь: Донецький державний університет управління; аналітично-інформаційний журнал «Схід», 2015. С. 47–49 (0,1 д.а.).

10. Адамов Д.В. Удосконалення державних механізмів управління податковою системою в діяльності суб'єктів малого бізнесу. *Економіко-культурологічне позиціонування України в світовому глобалізованому просторі: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції* (Словаччина, Кошице, 14-15 лютого 2016 р.). Ч.1. Кошице, 2016. С. 255–257 (0,1 д.а.).

11. Адамов Д. В. Державне регулювання фінансово-економічного сприяння діяльності підприємств малого бізнесу в Україні. *Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 16-17 грудня 2016 р.). Дніпро: НО «Перспектива», 2016. С. 30–31 (0,1 д.а.).

12. Адамов Д.В. Проблематика та перспективи розвитку суб'єктів малого бізнесу в Україні в сучасних умовах. *Сталий розвиток 2030: економічна, соціальна, екологічна та політична складові: матеріали доповідей міжнародної міждисциплінарної конференції* (Грузія, м. Тбілісі, 2017). Тбілісі – Львів, 2017. С. 9–12 (0,11 д.а.).

13. Адамов Д. В. Системні виклики для бізнесу при взаємодії з місцевими органами влади: результати впровадження іноземного досвіду. *Україна та ЄС: можливості та перспективи співпраці: збірник матеріалів, доповідей Інтернет-конференції в рамках проекту «Кафедра Жана Моне «Аналіз та застосування європейського досвіду демократії та належного врядування в Україні»* (м. Маріуполь, 18-19 травня 2017 р.). Маріуполь: ДонДУУ, 2017. С. 90–93 (0,11 д.а.).

14. Токарева В.І., **Адамов Д. В.** Проблеми результативності податкового механізму державного управління розвитком малого бізнесу. *Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Маріуполь, 3-4 жовтня 2017 р.). Маріуполь; Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2017. С. 37–40 (0,2 д.а.).

Особистий внесок: дано оцінку податковому механізму реалізації державної регуляторної політики (0,1 д.а.).

15. Адамов Д.В. Проблеми публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу. *Фінанси, підприємництво та облік: національні особливості та світові тенденції*: збірник наукових матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 7 квітня 2018 р.). Київ: ГО «Київський економічний науковий центр», 2018. С. 16–18 (0,1 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Адамов Д.В. Податковий механізм державного регулювання розвитку малого бізнесу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук за спеціальністю 25.00.02 «Механізми державного управління». – Донецький державний університет управління Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь), 2018.

Дисертацію присвячено теоретичному і науково-методичному обґрунтуванню шляхів підвищення результативності податкового механізму державного регулювання розвитку малого бізнесу України. Розкрито сутність податкової політики в системі регулювання економіки за допомогою змін державних витрат і податків та підходів до трактування малого бізнесу. Із виявленням особливостей податкового адміністрування, удосконалено підходи до розуміння механізму державного регулювання. Розвинуто концептуальні засади, зміст яких полягає у систематизації процесів та групуванні елементів функціонування податкового механізму державного регулювання розвитку вітчизняного малого бізнесу в умовах кризи. На основі проведеного аналізу результативності податкового адміністрування малого бізнесу дана оцінка роботи малого бізнесу та його участі у формуванні публічних фінансів. Доведено доцільність збільшення стимулюючих інструментів державної податкової політики. Обґрунтовано напрями вдосконалення практики публічно-приватного партнерства при реалізації державних програм розвитку малого бізнесу. Запропоновано науково-методичні засади підвищення результативності податкового механізму державного регулювання малого бізнесу за рахунок виявлення доцільності моніторингу податкових надходжень на основі імплементації зарубіжного досвіду фіскального регулювання господарської діяльності та враховуючи перспективи розвитку децентралізованого принципу функціонування в податковій системі України.

Ключові слова: податковий механізм, державне регулювання, розвиток, малий бізнес, політика, надходження, моніторинг, податкові рішення.

АННОТАЦИЯ

Адамов Д.В. Налоговый механизм государственного регулирования развития малого бизнеса. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по специальности 25.00.02 «Механизмы государственного управления». – Донецкий государственный университет управления Министерства образования и науки Украины (г. Мариуполь), 2018.

Диссертация посвящена теоретическому обоснованию основных направлений и разработке научно-методических рекомендаций касательно трансформации

налогового механизма государственного регулирования развития малого бизнеса Украины. Раскрыта сущность налоговой политики в рамках формально определенных правил экономического поведения с помощью унификации трактовки малого бизнеса. Выявлены теоретико-прикладные сложности в методологии и эмпирике научных исследований в сфере малого бизнеса. Дана характеристика условий ведения бизнеса в Украине по данным международных информационных ресурсов и научно-исследовательских организаций. Представлен психолого-экономический портрет малого бизнеса Украины начала XXI века. Раскрыта сущность налоговой политики в системе регулирования экономики при помощи изменений государственных затрат и налогов, подходов к трактовке малого бизнеса. Обзор исследований отечественных ученых относительно особенностей функционирования налогового механизма государственного регулирования развития малого бизнеса Украины позволил усовершенствовать подходы к пониманию механизма государственного регулирования. Осуществлено уточнение концептуальных основ функционирования налогового механизма государственного регулирования развития отечественного малого бизнеса в условиях кризиса с помощью систематизации процессов и группировки его элементов.

Исследована текущая практика институционализации отечественных процессов развития малого бизнеса на основе действующих регуляторных норм и доказана неэффективность государственного управления и обременительное государственное регулирование. Охарактеризована результативность действия рыночных регуляторов относительно текущего развития малого бизнеса Украины и доказана целесообразность увеличения стимулирующих инструментов государственной налоговой политики. Обоснованы направления совершенствования практики применения механизма государственно-частного партнерства при реализации государственных программ развития малого бизнеса. За счет выявления целесообразности мониторинга результативности налоговой политики, на основе имплементации зарубежного опыта функционирования налогового механизма государственного регулирования хозяйственной деятельности с помощью анализа налоговых поступлений, предложено определение указанного механизма по развитию малого бизнеса.

Охарактеризованы научно-практические основы повышения результативности усовершенствованного налогового механизма государственного регулирования малого бизнеса как инструмента обоснования оптимальных налоговых решений. Для аргументации путей совершенствования налогового механизма государственного регулирования развития малого бизнеса определены две функции налоговой системы (алокативная и интегративная), реализация которых позволит улучшить текущую практику налогового механизма государственного регулирования развития малого бизнеса Украины. Доказано, что мониторинг результативности налогового механизма государственного регулирования должен проводиться, основываясь на системном подходе, учитывая базовые характеристики государственного управления и управляемой налоговой системы. За счет выявления целесообразности мониторинга налоговых поступлений на основе имплементации иностранного опыта фискального регулирования хозяйственной деятельности и

учитывая перспективы развития децентрализованного принципа функционирования в налоговой системе Украины, предложены научно-методические основы повышения результативности налогового механизма государственного регулирования малого бизнеса. Систематизированы факторные изменения формальных норм института единого налога в Украине в 2014-2015, 2017-2018 гг. Выявлено, что реализация децентрализованного принципа налоговой системы в контексте развития института единого налога, основанного на анализе налоговых поступлений, непосредственно связана с определением фактических форм и степени децентрализации в каждом отдельном этапе ее проведения. Используемый подход содействовал систематизации переменных факторов, расчет и введение которых в пределах прикладной конструкции позволит формализовать систему прогрессивного шкалирования единого налога.

Ключевые слова: налоговый механизм, государственное регулирование, развитие, малый бизнес, политика, поступления, мониторинг, налоговые решения.

SUMMARY

Adamov D.V. Tax Mechanism of State Regulation of Small Business Development. – As the manuscript.

Thesis for obtaining the Candidate of science degree in Public Administration, specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration – Donetsk State University of Management of the Ministry of Education and Science of Ukraine (Mariupol), 2018.

The dissertation is devoted to theoretical and methodical substantiation of ways to increase the effectiveness of the tax mechanism of state regulation of small business development in Ukraine. The essence of tax policy in the system of economy regulation is revealed by means of state expenditures changes and taxes, approaches to the interpretation of small business. With the peculiarities identification of tax administration have been improved the understanding approaches of the state regulation mechanism. Conceptual principles are developed, which content consist in systematization of processes and grouping functioning elements of the tax mechanism of state regulation of the domestic small business development in a crisis conditions.

Based on the tax effectiveness analysis of the small businesses administration, has been given the valuation of the small business work and its participation in the public finances formation. The expediency of increasing incentive instruments of state tax policy has been proven. The improvement of practice directions of public-private partnership at state programs implementation for small business development was substantiated. The scientific and methodical principles of the effectiveness increasing of the tax mechanism of state regulation of small business was proposed due to the expediency of monitoring the tax revenues based on the implementation of foreign experience in fiscal regulation of economic activity and considering the prospects for development of a decentralized principle of tax system functioning in Ukraine.

Key words: tax mechanism, state regulation, development, small business, politics, receipts, monitoring, tax decisions.